

Фермәсенчи хәл кунәсем

Сысна пәхакансем кулен душ көрессә

Сәр төрлө сын – сәр төрлө шухаш. Анчах вәл шухашсем пәр төллөвлә пулсасан пурнасыр нимәнә йывәрләх та хәрушә мар, кирек епле чәрмава та сәмәлләнах сирме пулат. Районти пәрлешүллә хушаләхсене ситсен те сәкна сирәплетек пәчәк төсләхсеме те пулин төл пулпате. Апла-тәк ял хушаләхән ата-ланәвә, хәшәсем үкерә кә-тартнә лек, төпсәр аварах анса кайман-ха: апла пулсан әслемелле, әслемелле тата әслемелле, сәнәләхсене алла илсе мал туртамлә вай хумалла. Сәкә пулат те әнтә вәл вырәнти наци проекчә.

Раштав уйәхән 5-мешәнче район администрацияне ял хушаләх управленийә районта выльәх-чәрлөх патәнче әслекенсен пәрлехи кунне ирттерчәс. Сәвна май районти финанс пайән пу-ләнхә Рената Иосифовна Ананьева ирлесе 7 сехет сурәнах “Сеятель” хушаләх территориянчи Ярослав-кәри өне тата сысна ферми-сене ситрәмәр. Тул сүтәлсәх ситмен. Автотрассаран пәр-ансанах ума тухнә сывәх-ри ферма сурчәсем пире пәр пәрчә сүтәсәр кәтсе илчәс. Мән ку? Хуравне шы-рама территорияне кәтәмәр, анчах унта пире пәр чәрә чун та төл пулмарә. Унчән өне тытнә сарайсем выль-әхсене “Хлебобор” хушалә-ха арендәна кусарнә хысән пушанса юлнә. Пушә сарай-ра вара сил выльәвә те юхән-чәк патне илсе ситерет. Сәкна ваннә чүречесем усәмлә сирәплетәсә. Пәр сарайнчән усәлма илсе тухнә сурәхән кәтәвә кәна фермәра пачах выльәх сук-

ли вырәнсем, хуралсәсен пүләмә. Пур сәрти тир-пейлөх те кунта әслекенсем хәйсән әс вырәнә сине ху-сәлла пәхни сәнчән калат.

– Хамәр валли-ске, хамәр әслетпәр, хамәр канатпәр, дежурствәсем вәхәтәнче сәкәнтах пурәнәтпәр. Апла пулсан тирпейлөх те хам-әршән. Сәпла вәт? – терә төслә кәтартан телевизор-ра тепәр канал сине кусар-нә май Николай Юрьевич Дмитриев хуралсә хәйән сменине улаштарма ситнә Валерий Петрович Тепеев сине пәхса. Таләкәпе тәрассә вәсем дежурствәра. Сәк вәхәта әсе халалласа ләпкә ирттерме кунта пур-те пур.

Уйрәм сәмах ферма кол-лективә пирки. Людмила Алексеевна Кумашова ертсе пыракан коллективра паян пәтәмпе 12 сын вай хурат. Анасусәр та тесе калаймән. “Төрлө сәлтава пула вәл е ку әстеш әсе тухайман кун пулсан та, әсе чарса лартса ял тәрәх сын шыраса сүремәстпәр: кол-лективра кашних теприн әсе әслесе сапласарма хатәр, хамәрах апат парат-пәр, тислөк кәларатпәр, сүрасе илетпәр, – тет әсри пекех каласура та сын хысне юлман заведующи. Каланине сирәплетсе, Люд-мила Алексеевна, ферма заведующийә пулнине пәрлөх, әс кунне сүрасем илнә сәрте әслесе ирттерет. Сүрасем илнә сәрте унпа пәрле Людмила Юрьевна Дмитриева әслет. Унә ушкәнәнче 30 ытла ама.

– Вәсен продуктивләхне тивәслә шайра тытас тесен кашнин патнех сителәклә тимлөх кирлә. Сәкә уйрәмах шәнса Галина Ивановна Семенова ветфельдшер. Сәнә пәлешәм пирки сәкна каласа хәвармалла. Галина Ивановна фермәри чи нумай стажлә әсчәнсенчән пәри. Вәл сәк фермәра вай хума пулгани кәсәл 32 сүл ситнә. “Фермәна сәмрәк специалист пулса 1974 сүлта вырнасрәм та тепәр сүлне паян хамәр әслекән чәха хута ячәс. Сәпла вара хам әсәмпе эпә фермәран та асларах”, – терәссине каларә ветеринар. Нумай сүл әслекенсем тенәрен, сүрасем үстерекән ушкәна әслекән Евгения Егорова та фермәра 14 сүл. “Пурин те пусләх пулмалла мар вәт, хәшәсен сысна та пәхмал-ла. Пирән әс вара хушаләх малалла аталанма пулән-ни әс сине ответләрах пәх-ма хистет, – терә вәл сүра-сем патне кайма хатәр-леннә май. – Әслеме вара условием пур. Фермәна хәй вәхәтәнче сүт сәнтал-ләк газә, шыв кәртни – па-янхи әс условийәсен никәсә. Шыв пур чухне тәтәшәх душ кәрсә сәвәнни те әсләслөх сине ыра витем күрет”.

– Сәнә технологи сине ку сарайнчә халыкәхе кусай-марамәр-ха, анчах вәл та пит инсетре мар. Эпир паян кунта әлөкхиллех сәнәха вәрилентерсе утә сәнәхәпе хутәштарса тата пулә хуш-са паратпәр. Рационта пулә тәтәш пулнәран сыснасем апат тиркемәсә, продук-тивләх та хәпарат. Ку вара пирән әс укци сине витем күрет. Ферма әсчәнәсем уй-әхне 3–5 пин тенкә әс укци илчәсә. Ана үстерме услови-сем пуррине курса тәрат-пәр, ун патне талпәнәтпәр, – терә каласә әс вәхәтне ирттерме суккине систерсе ферма ертүси.

... Тирпейлөх фермәран тухса каялла сүл тытатпәр. Сылтәм өнчә өне сарай-сем пушшән ларса юласә. Ваннә чүречесемпе аләк-сенчән шәхәрсә сүрекен сил ачисем хура алли кунта хә-сән ситет-ши тесе амәртса чупасәсә. Ярославка сәрә сәнчә вай хуракан тата пу-рәнакан кашни әсчән хура мар-ши сәкәнәт? Хәсан төрәс әнланәпәр сәкна? Хуравә, вулаканамәрсем, сирәнте.

грамм пулни тивәстерет-мән әсчәнсене. 3–4 сүл ка-ялла унран пәчәкрөх кәтар-тупах пурәннә-ске.

– Типәлле апат парасси сине кусса ситеймерәмәр-ха та, паянләх пире ку кәтар-ту та япәххән туйәнмаст. Кәсәх типәлле тәрантарас-силе тепәр сарай хута кай-малла. Ун чух үт хушаслөх та үсә, – терә каласәва ху-

Килти пекех выльә ача, хуралсә пүләмне савса (Л. Ю. Дмитриев-ван 4 сұлхи Толя ывәл).

шәнса Галина Ивановна Семенова ветфельдшер. Сәнә пәлешәм пирки сәкна каласа хәвармалла. Галина Ивановна фермәри чи нумай стажлә әсчәнсенчән пәри. Вәл сәк фермәра вай хума пулгани кәсәл 32 сүл ситнә. “Фермәна сәмрәк специалист пулса 1974 сүлта вырнасрәм та тепәр сүлне паян хамәр әслекән чәха хута ячәс. Сәпла вара хам әсәмпе эпә фермәран та асларах”, – терәссине каларә ветеринар. Нумай сүл әслекенсем тенәрен, сүрасем үстерекән ушкәна әслекән Евгения Егорова та фермәра 14 сүл. “Пурин те пусләх пулмалла мар вәт, хәшәсен сысна та пәхмал-ла. Пирән әс вара хушаләх малалла аталанма пулән-ни әс сине ответләрах пәх-ма хистет, – терә вәл сүра-сем патне кайма хатәр-леннә май. – Әслеме вара условием пур. Фермәна хәй вәхәтәнче сүт сәнтал-ләк газә, шыв кәртни – па-янхи әс условийәсен никәсә. Шыв пур чухне тәтәшәх душ кәрсә сәвәнни те әсләслөх сине ыра витем күрет”.

– Сәнә технологи сине ку сарайнчә халыкәхе кусай-марамәр-ха, анчах вәл та пит инсетре мар. Эпир паян кунта әлөкхиллех сәнәха вәрилентерсе утә сәнәхәпе хутәштарса тата пулә хуш-са паратпәр. Рационта пулә тәтәш пулнәран сыснасем апат тиркемәсә, продук-тивләх та хәпарат. Ку вара пирән әс укци сине витем күрет. Ферма әсчәнәсем уй-әхне 3–5 пин тенкә әс укци илчәсә. Ана үстерме услови-сем пуррине курса тәрат-пәр, ун патне талпәнәтпәр, – терә каласә әс вәхәтне ирттерме суккине систерсе ферма ертүси.

... Тирпейлөх фермәран тухса каялла сүл тытатпәр. Сылтәм өнчә өне сарай-сем пушшән ларса юласә. Ваннә чүречесемпе аләк-сенчән шәхәрсә сүрекен сил ачисем хура алли кунта хә-сән ситет-ши тесе амәртса чупасәсә. Ярославка сәрә сәнчә вай хуракан тата пу-рәнакан кашни әсчән хура мар-ши сәкәнәт? Хәсан төрәс әнланәпәр сәкна? Хуравә, вулаканамәрсем, сирәнте.

Анатолий БЕЛОВ.
Автор сән үкерчәкәсем.

Правительствәра

Килти хушма хушаләха аталантарма сәмәлләхлә кредитсем ытларәх пулассә

(Вәсә. Пусламәшә 1-меш стр.). Килти хушма хушаләха аталантарма сәмәлләхлә кредитсене явәстарас өнәпе Чәваш Ен Рәсәйре чәннипөх те малта – кредитсен каләпәшәпе те, сәмәлләхлә кре-дитсем илнә сәмәссән йышәпе те. Феде-рацин пәтәмәшлө каләпәшәнчә Чәваш Республикин пайә – 13 процента яхән. Сәкән сәнчән Николай Федорова Алексей Гордеев пәлтернә. “Ку – 2007 сүлта чәваш ялне аталантармалли лайәх пусламәш никәс”, – паләртнә Николай Федоров. Ситес сүлта “Россельхозбанк” республика хресчәнәсене паракан сәмәлләхлә кредит-сен каләпәшәпе паләртнине ирттерсе пур-нәсласа пәлтернә. Кун пирки сәк банк прав-ленийән председателәпе Юрий Трушинпа киләсә татәлнә. Сәвна май Президент Ял хушаләх министрствине кредитсем ил-мешкән документсем хатәрлемелли әссене хәвәртлатма хушнә.

Николай Федоровпа каласнә май Феде-рацин физкультурәпа спорт агентствин ертүси, “Пәрлөхлө Рәсәй” парти сәзәчән делегатчә пулнә Вячеслав Фетисов паләрт-нә тәрәх. Спорт керменәсем тәвас өнәпе Чәваш Ен пухнә опыт – Рәсәй Федераций-әнчә чи әнәсли тата лайәххи. Рәсәй спорт агентствин пусләхә 2007 сүлта спорт пур-нәс йәркин центрәсен смета хакне пәр чәр-мавсар укса-тенкәпе тивәстерме шантар-нә. “Сәк объектсене паләртнә вәхәтра тата пахаләхлә туса лартмалла”, – тенә Нико-

лай Федоров.

Экономика аталанәвәпе суту-илү ми-нистрә Иван Моторин пәлтернә тәрәх, бюджет процесне йөркеләссе төпрән ул-шәнәт. 2008-2010 сүлсене пусласа феде-рацин 3 сүлхи бюджетне йөркеләсә, унән проектне ситес сүлхи ака уйәхәнчәх Пат-шаләх Думине тәратасә. Регионсен кәсәл-хи раштавән 10-мешәнчәх инвестицисем өнәпе 3 сүлләх тапхәра хәйсән сәнәвәсе-не тәратмалла. Президент Министрсен Кабинечән членәсене тата федерация ве-домствисен территорияри органәсен ертү-сисене пәр тахтаса тәмасәр, паянах тивәслә әсе ликенме хушнә. Сәк әс кәтар-тәвәсем тәрәх республика тата федераци ертүсисен әс-хәлне уйрәмән хак парәс.

Республика пусләхә Министрсен Каби-нетне Чәваш Республикин территориен-чә пулә әрчетекән хушаләхсене активлә аталантарма хушнә, сәк төллөвпе сәр-сәр пәвә йөркелемелле, сәв шутра сәмәллә-хлә кредит парса та. Сәкә, сирәплетнә Пре-зидент, вырәнти бюджетсене укса-тенкә пырса кәрессине лайәхлатма пуләшә, рес-публика территории тирпей-илем күме май парә.

Канашлура сәвән пекех пурәнмалли сурт-ийәр тәвас тата ытти сивәч ыйтусене пәхса тухнә.

Чәваш Республикин Президентчән Администрацийән пресс-служби.

“Вөрентү” наци проекчә

Пирән ачасемшән иккәмәш анне

Вәрттәлнәх мар, кашни ашшә-амәшә хәйән ачинчә пурнәсән төп төллөвәнчә курат. Курат те әна пур-нәсласишән вай тата мел ситнине пәхса туллин пур-нәслама тәрәшат: ачана сывә үстерәсшән, тивәслә пәлүпе төрәс вос-питани парассишән, сәршыва юрәхлә сын тәвас-сишән тимлет. Пуш сәмах-сем мар кусем, аслә асатта-асанемәрсем вөрентсе ка-ланә чәнлөх. Унпа киләшү-лленәх этемән хәй пурнәс-әнчә пүрт тумалла, сәмәс сәвәрса ача суратмалла, тавраләх илем күме йывәс лартмалла. Ансат әссем мар вәсем. Сәвәнпа та умри төллөвсене пурнәслама пулшар сынсен пулшәвә те питех те вырәнлә.

Эпир, ашшә-амәшәсем, хамәр пепкесене ырине кәна сунатпәр. Сәкәнпа пәрле ача садикә кайма пусласан, унән төлне лайәх воспитатель, шул сүлне ситсен, ыра вөрентекән пу-ласса шанатпәр. Манән ачасене ку өнчән әнчә тесе шутлатпәр. Вәсене иккәшине те Кашмашир пәтәмәшлө пәлү паракан төп шулән пусламәш класәсенчә Еле-на Петровна Павлова вөрентекән кәнекесемпе туслаштарчә: пәрремәш саспаллисем сьрма, вәсене сьпантарса вулама, хисеп-

сем шутлама, кәсәннисене пулшма аслисене хисеп-леме вөрентрә. 1991 сүл-танпа әслет вәл сәк шулта. Кашашир педагогика учили-щинчән вөрәнсе тухнә хыс-сән кусәмсәр майпа Чәваш патшаләх педагогика инсти-тучән педагогика факульте-тетне вөрәнсе пәтернәскәр, ачасен шухәшне инсетре-нөх тугат, вәсемпе кәске ху-шәрах пәр чөлхе тугат. Шәпах сәкәншән юратасә-хисеплөсә те өнтә Елена Петровна вөрәнекәнсем пе вәсен ашшә-амәшәсем. Сәк хастар вөрентекән пат-әнчә пәрремәш саспалли-семпе паллашнә хәрәм Валя та, халә ун патәнчә вөрәнекән Витя ывәләм та хәйсән пәрремәш учитель-нице чунтан хисеплөсә.

Эпә те хамән ачасем сәк-нашкәл вөрентекән төлне пулншән савәнәтәп.

Пушә вәхәтра шула тә-тәш кайса сүретәп, час-ча-сах Е. Павлова ирттерекән уроксенчә пулатпәр, унән пултарулахәнчән тата ача-семпе каласма пәлнинчән төләнәтәп. Ачасем әна шан-са каласәсә, иккәмәш амәшә вырәнне хурачсә. Вөрәнекәнсем сәк юратәвә сүлсем иртсен те сухал-масть. Шулта вөрәнсе тух-нисем те ун патне тәтәшәх канашләва киләсә, хәйсән төллөвсене сүтсе явасә. Сәкә мар-и-ха вәл ял ачин телейә? Эпә сәк ыйту сине хирәслә хуравлаймастәп.

О. СЕМЕНОВА,
Кашмашир ял библиотекин ертүси.

Сулахайран сылтәмалла: малти ретре Г. Семенова, Е.Егорова, Л.Кумашова, Л.Дмитриева сысна пәхакансем; хысалти ретре Н. Дмитриевпа В. Тепеев хуралсәсем.

кине хирәслет. Районта сүннәпә пәрех пулнә сурәх отраслене Ярославкәсем чәртме утам туни хушаләх паянхи кунпа сәс пурәнман-нине калат. Анчах юхәна-кан өне ферми...

Ярославкәра өне тата сысна фермисем пәр өнрех вырнаснә. Әне ферми хыс-сән сысна фермин сурчә-сем патне пырсан, ирлесех канәсәрләхпа төл пулнә чәрәсене чун кәчә: сарай-сенчә унта та кунта электр-оухунарсем сүнни сысна ферми әслени сәнчән ка-ларә. Фермәна ситсе маши-нәран анса пәрремәш утәм-сем тусанах Ярославкәсем кунта тирпейлөхә малти вырәнә хуни курәнчә. Кори-дорсемпе утатән – йәвалан-са выртакан пәр әпәр-тапәр та сүк, урай сарнә вырән-сенчә әна сүсах тәни куш умне пулат, ферма заведу-ющийән пүләмә, канмалли кәтес, кәпе-тумтир улаш-тармалли тата душ кәмел-

амасем сәвәрлама вәхәт ситсен пәлтерәшлө пулнине әнланса уйәхра графки-па 2-3 хут сәс дежурство тә-маллине пәссах 5-6 хут та хамәр ирәкпе дежурствәна тухатпәр. Акә, кәсәр сәс 4 сысна сәвәрларә. Кун пек чух дежурство кәтсе килте сывәрнипе әс тухмасть, – сәтел хушшинчә пәчәк авто-машинәпа вылякан ывәлө сине пәхса каласрә Л. Ди-митриева. – Эпир мәнле әсленинчә сәк ачасен пу-ласләхә-ске.

– Ларма вәхәт сук. Алә ху-сә лармасан председателә сәнә сүл валли әс укци пама та шантарчә, – әслекәнсе-не әсе чәннән каласрә Л. Кумашова завферма. Анчах хәй те пирән каласуран тә-руках пәрәнса каймарә.

Фермәра паян 800 пуса яхән сысна. Вәсенчән төп амасем кәна 60 пуса майлә. Ыттисем самәртма хупнә выльәхсем. Вәл ушкәнара вәтам үт хушаслөх 380

Сәнә сүл сывхарат, сур аки шухәшлаттармасть-и?

РАЙОНТИ ПӘРЛӘШҮЛЛӘ ХУШАЛӘХСЕНЧӘ СУРТРИ ВӘРЛӘХӘН ПАХАЛӘХӘ МӘНЛӘ ПУЛНИНӘ КӘАТРТНИ (ДЕКАБРЕН 1-МӘШӘ ТӘЛНӘ)
Колонкәсенче: 1. Вәрлөх кирлә. 2. Төрәслеттернә (центнерпа). 3. Кондициллә вәр-лөх (процентпа). 4. Кондицие ларман вәрлөх пәтәмпе. 5. Вәл шутран тасаләхпа. 6. Шәтасләхпа. 7. Нүрөклөхпә (центнерпа).

Е. Андреев яч. хис.	2470	–	2470	1870	1220	150
“Волга”	940	6	880	430	0	450
“Восток”	1040	45	570	570	0	0
“Герой”	1570	48	820	820	60	0
“Агроурожай”	0	0	0	0	0	0
К. Иванов яч. хис.	1500	26	870	700	70	600
Ильич яч. хис.	2050	24	1900	1900	–	0
“Колос”	800	0	0	0	0	0
Ленин яч. хис.	2400	15	2045	1635	560	1192
“Лидер”	1880	51	999	999	0	0
ООО “Нива”	1250	0	1023	1023	573	300
“Оринино”	2310	93	200	200	0	0
“Передовик”	2370	79	403	403	0	0
“Свобода”	3380	55	1720	1720	320	0
“Сеятель”	1970	–	1970	1970	0	0
Суворов яч. хис.	2300	41	1450	1450	0	0
“Рассвет”	2450	0	2260	1570	350	340
АФ “Нива”	0	0	0	0	0	0
“Ударник”	4740	77	1180	1180	0	0
“Хлебобор”	980	23	990	990	0	0
Чапаев яч. хис.	1770	33	1210	1210	320	195
“Чемеево”	1320	–	1320	1320	0	0
Чкалов яч. хис.	710	66	340	340	0	300
КФХ Михайлов А.Н.	1400	–	1400	1400	–	–
КФХ Матвеев	1180	100	0	0	0	0
РАЙОНӘПЕ	42780	42780	39	26020	23700	3473
						3527